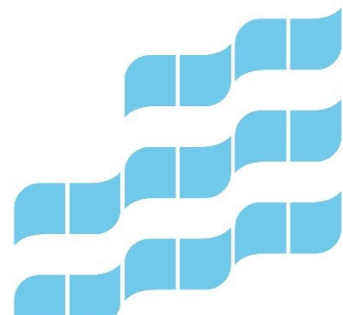

HENKILÖKOHTAISEN AVUN KRITEERIT/ Pirkanmaa

Sisällys

1. Palvelumääritelmä	2
2. Palvelun tuotantotapa	3
3. Kriteerit palvelun myöntämiseksi.....	4

1. Palvelumääritelmä

Vammaispalvelulain mukainen henkilökohtainen apu (VPL § 8, 8c,8d) on

1. toisen ihmisen antamaa välttämätöntä apua niissä tavanomaisen elämän asioissa, joita henkilö ei pysty kokonaan tai osittain itse vamman tai sairauden vuoksi tekemään
2. palvelu, jonka avulla (tosiasiallisesti) mahdollistetaan /tuetaan vaikeavammaisen henkilön itsenäistä elämää ja toimintakykyä ja mahdollistetaan vaikeavammaiselle henkilölle ikä tasoaan vastaava toiminta
3. palvelu, jota tulee myöntää vammaispalvelulain mukaiset edellytykset täyttävälle vaikeavammaiselle henkilölle

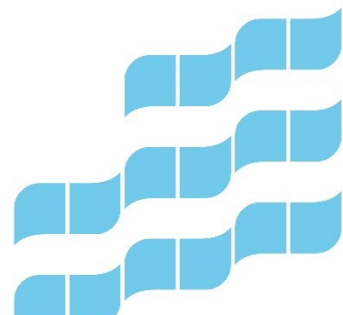
Henkilökohtaista apua saa vammaispalvelulain tarkoittama vaikeavammaisen henkilö omatyöntekijän kanssa tehtyyn palvelutarpeen arvioon perustuen. Vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka tarvitsee pitkäaikaisen tai etenevän vamman tai sairauden johdosta toistuvasti toisen henkilön apua päivittäisissä toimissa, työssä, opiskelussa, harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä.

Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä selvittää asiakkaan palvelukokonaisuus.

Palvelukokonaisuus järjestetään asiakkaan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Vammaispalvelulaki on toissijainen erityislaki suhteessa sosiaalihuoltolakiin. Jos asiakkaan palvelutarpeeseen voidaan vastata ensisijaisen lainsäädännön perusteella, (esimerkiksi kotihoidon palveluilla) ei oikeutta erityislain mukaiseen henkilökohtaisen avun palveluun synny. Henkilökohtaisen avun palvelu voi olla osa asiakkaan muuta palvelukokonaisuutta, esimerkiksi osana asumispalveluja.

Henkilökohtaisen avun määrä määräytyy yksilöllisen palvelutarpeen arvion mukaan. Tämä tarkoittaa, että asiakkaan palvelukokonaisuudella hänelle tulee turvata ihmisarvoinen elämä sekä edellytykset toimia yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä. Harrastuksia, yhteiskuntaan osallistumista ja sosiaalista kanssakäymistä varten henkilökohtaista apua on järjestettävä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, jollei tätä pienempi tuntimäärä riitä turvaamaan vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avuntarvetta.

2. Palvelun tuotantotapa

Henkilökohtaisen avun järjestämistapaa valittaessa on kuunneltava ensisijaisesti vaikeavammaisen henkilön omaa mielipidettä. Viimekädessä kunta päättää palvelun toteuttamistavan. Palvelutarpeen arvio ja palvelusuunnitelma auttavat oikean palvelun järjestämistavan valinnassa.

Henkilökohtainen apu voidaan tuottaa lain mukaan:

1) Työnantajamallilla; korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset työnantajan maksettavaksi kuuluvine lakisääteisine maksuineen ja korvauksineen sekä muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut;

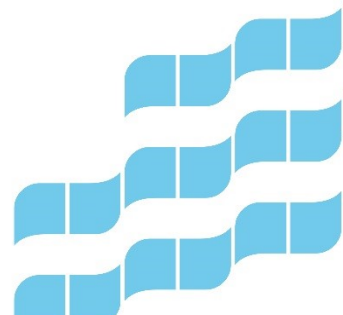
2) Palvelusetelillä; antamalla vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluiden hankkimista varten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetussa laissa (569/2009) tarkoitetun palvelusetelin, jonka arvo on kohtuullinen;

3) Oma tuotantona tai ostopalveluna: hankkimalla vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluita julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta tai järjestämällä palvelun itse taikka sopimuksin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa.

Henkilökohtaisen avun järjestämistapoja voidaan yhdistää, jotta asiakkaalle saadaan järjestettyä hänen elämäntilanteeseensa sopivin ja palvelutarvettaan parhaiten vastaava palvelukokonaisuus. Vaikeavammaista henkilöä on tarvittaessa ohjattava ja autettava palvelun käytössä.

Työnantajamalli edellyttää, että vaikeavammaisen henkilö haluaa toimia työnantajana. Lisäksi se edellyttää kykyä toimia työnantajana ja selviytyä siihen liittyvistä velvoitteista. Avustajan toimenkuva ja asema määrittyvät pakottavan lainsäädännön ja työsopimuksen pohjalta. Vaikeavammaisen työnantajan ja henkilökohtaisen avustajan välille syntyy työsuhde. Kunnan ja avustajan välille ei synny työsuhdetta tai muutakaan oikeudellista suhdetta, mutta kunnalla on lakisääteinen velvollisuus auttaa ja opastaa avustajan palkkaukseen liittyvien asioiden hoidossa.

Henkilökohtaisena apuna korvataan henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta ja muista avustajan käytöstä aiheutuvat välttämättömät ja kohtuulliset kustannukset tai järjestetään avustajapalveluja muilla järjestämistavoilla. Asiakasmaksulain 4 §:n mukaan palvelu on asiakkaalle maksutonta.

3. Kriteerit palvelun myöntämiseksi

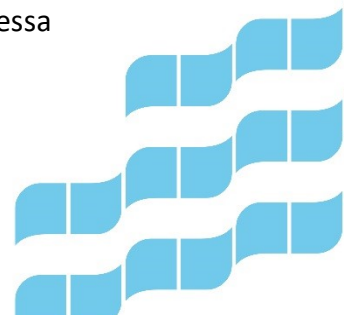
Henkilökohtaisella avulla on tarkoitus mahdollistaa ja tukea vaikeavammaisen henkilön itsenäistä elämää, omia valintoja ja hänen omaehtoista toimintaansa. Henkilökohtaisen avun järjestäminen edellyttää, että vaikeavammaisella henkilöllä on voimavaroja määritellä avun sisältö ja toteutustapa. Palvelun myöntäminen perustuu aina palvelutarpeeseen eikä palvelua myönnetä yksittäisen diagnoosin perusteella. Vammaispalvelulaki on toissijainen suhteessa sosiaalihuoltolakiin. Sovellettava laki tulee valita sen mukaan, minkä lain perusteella järjestettävä apu ja tuki toteuttavat parhaiten asiakkaan perusoikeuksia ja kyseessä olevan lain tarkoitusta sekä asiakkaan etua.

Täysi-ikäisen asiakkaan näkemystä selvitetään tarvittaessa yhteistyössä hänen laillisen edustajansa, omaisensa tai muun läheisen henkilön kanssa (Sosiaalihuollon asiakaslaki 9 §). Alaikäisen asiakkaan omat toivomukset ja mielipide on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa edellyttämällä tavalla. Vammaisen henkilön oman tahdon tulkinnassa ja selvittämisessä on tarvittaessa käytettävä henkilölle ominaisia viestintämenetelmiä. (Shl asiakaslaki 10 §, Shl 32 §)

Vaikeavammaisilla lapsilla on oikeus vammaispalvelulain mukaiseen henkilökohtaiseen apuun palvelutarpeensa mukaisesti silloin, kun he eivät ole vanhempiansa ja muiden huoltajiensa välittömän ja jatkuvan valvonnan ja hoivan tarpeessa, vaan voivat itse ainakin osittain vaikuttaa ja tehdä päätöksiä omasta toiminnastaan. Palvelusta päätettäessä on huomioitava asiakkaan yksilöllinen tilanne ja kehitystaso. Normaalisuusperiaatteen mukaisesti vaikeavammaiselle lapselle voidaan myöntää henkilökohtaista apua ikätasoaan vastaavaan asiointi-, harrastus- ja virkistystoimintaan. Vanhempien lapselleen antama hoiva ja huolenpito eivät ole lain tarkoittamaa avustamista, eikä sitä toteuteta henkilökohtaisen avun turvin.

Ensisijainen vastuu päivähoidossa tarvittavasta avusta on varhaiskasvatuksella. Perusopetuslain mukaan vammaisella ja muulla erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut opetustoimen toteuttamana. Ammatillisen koulutuksen ja erityisopetus lain mukaan erityisopetuksessa koulutuksen järjestäjän tehtävänä on huolehtia erityisopetuksen järjestämisestä, erityisopetuksen yhteydessä annettavasta valmentavasta ja kuntouttavasta opetuksesta ja ohjauksesta sekä opetukseen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä. Erityisopetusta saavalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin. Koulutuksen järjestäjällä on ensisijainen järjestämisvastuu tarvittaviin avustajapalveluihin.

Henkilökohtaista apua ei myönnetä vaikeavammaiselle henkilölle, jonka riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon tukitoimin. Jos henkilö on laitoshoidossa tai pitkäaikaisessa

sairaalahoidossa, hän ei voi saada henkilökohtaista apua. Henkilökohtaista apua ei myönnetä myöskään silloin, kun avuntarve on määrältään, sisällöltään tai toteuttamistavaltaan laitoshoidon verrattavaa, pääasiassa sairaanhoidon osaamista tai muuta erityisosaamista jatkuvasti ja pitkäaikaisesti vaativaa, vaikka apu annettaisiin vaikeavammaisen henkilön omassa kodissa.

Mikäli avun tarve painottuu selkeästi huolenpitoon, hoivaan, valvontaan tai työntekijälähtöiseen toimintaan tai toimintarajoitteet johtuvat pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista, vammaispalvelulain mukaista henkilökohtaista apua ei voida myöntää. Tällaista hoivaa, hoitoa ja valvontaa on ainakin sellainen hoito ja huolenpito, jota annetaan pääasiassa lääketieteellisin perustein, tai sellainen hoito ja huolenpito, jota on annettavissa henkilön vammaisuudesta tai sairaudesta riippumatta, esimerkiksi ns. perushoito. Näissä tilanteissa ensisijaisia tai palvelutarpeeseen paremmin soveltuvia palveluja ovat esim. omaishoidon tuki, kotihoito, sekä muut sosiaali- ja terveystyöpalvelut.

Oikeutta vammaispalvelulain perusteella järjestettävään henkilökohtaiseen apuun ei ole henkilöllä, jonka avun tarve johtuu pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista tai toimintarajoitteista, jotka normaalistikin liittyvät vanhenemiseen ja joita on siis pidettävä tyypillisinä tiettyyn ikään tai elämänvaiheeseen liittyvinä sairauksina tai toimintarajoitteina. Viranomaisilla on kuitenkin velvollisuus tulkita lakia perusoikeusmyönteisesti, koska Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä eikä ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan esimerkiksi iän perusteella.

[Vammaispalvelujen käsikirja](#)

[Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista](#)

